

OPCAT-besøg afdækkede urimelig behandling af unge på sikret institution

21. august 2012

I mindst to tilfælde har unge på den sikrede institution Grenen været udsat for urimelig behandling af medarbejdere. Det fremgår af en netop offentliggjort rapport fra Folketingets Ombudsmands såkaldte OPCAT-enhed, der to gange har besøgt institutionen.

"En sikret institution er en slags lukket fængsel for unge under 18 år. De ansatte har derfor stor magt, og den skal forvaltes med omtanke og respekt for de unges grundlæggende rettigheder. Det er desværre ikke sket i alle tilfælde på institutionen Grenen," siger Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensens.

Han understreger samtidig, at Grenens ledelse og regionen har reageret hurtigt og passende, blandt andet i form af skriftlige advarsler til de implicerede ansatte, som nu ikke længere er ansat på Grenen.

Skærpet fokus på magtanvendelser

Ombudsmandens OPCAT-enhed besøgte Grenen to gange i 2011. Den ene gang anmeldt og den anden gang uanmeldt. Under besøgene havde besøgs-holdet samtaler med mange af de unge på Grenens 4 afdelinger. De unge berettede om en række forhold, som de oplevede som urimelige.

I ét tilfælde havde de ansatte bedt 3 unge om at blive på deres værelser mellem kl. 9 og 15, fordi normeringen var dårlig på grund af en fejl i vagtplanen. Under normale omstændigheder er der aktiviteter for de unge, bl.a. undervisning, boldspil, samvær om computerspil og fælles madlavning. Ledelsen på Grenen kalder det uacceptabelt og ikke foreneligt med Grenens værdier, at de unge blev bedt om at blive på deres værelser den pågældende dag.

I en anden situation havde de ansatte leget en slags blindbuk med en ung, der resulterede i en ubehagelig situation for den unge. Den unge var blevet lovet, at han kunne ringe hjem til sin mor, hvis han med bind for øjnene kunne finde en telefon, der var gemt. Da den unge fandt telefonen, fik han alligevel ikke lov at ringe hjem, da han havde politiforbud mod at ringe. Efter at have undersøgt forløbet skriver ledelsen ved Grenen, at hvis det er korrekt, at den unge har fået stillet i udsigt, at han kan ringe hjem, og løftet ikke blev indfriet, er det en krænkende eller nedværdigende handling.

Ombudsmanden har i øvrigt bedt Grenen om fremover at have skærpet fokus på magtanvendelser. Besøget viste nemlig, at Grenen - særligt i 2009 og 2010 - havde brugt magt i en række tilfælde, hvor lovens regler om magtanvendelse ikke var overholdt. Besøget viste også, at brugen af såkaldte "time-

NYHED

out og voksenforløb" (se faktaarket) af de unge snarere bliver opfattet som en straf end som det pædagogiske virkemiddel, det skulle være. Grenens ledelse og ansatte vil derfor fremover følge nye procedurer for at sikre, at de unge bedre forstår indholdet af og formålet med "time-out og voksenforløb".

Se hele rapporten her.

Læs mere om OPCAT-enhedens arbejde.

For yderligere kommentarer kontakt:

Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen, tlf.: 20 33 97 52

Kontorchef Erik Dorph Sørensen, tlf.: 33 43 54 60 (40 42 49 69)

FAKTAARK

Om inspektionerne af Grenen 2011

Den 21. juni 2011 besøgte to af ombudsmandens medarbejdere den sikrede døgninstitution Grenen sammen med en overlæge fra Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre (RCT). Besøget var anmeldt og vedrørte Grenens 4 sikrede og særligt sikrede afdelinger, mens Grenens to åbne afdelinger ikke var omfattet af besøget. Som opfølgning på besøget foretog to af ombudsmandens medarbejdere den 15. december 2011 et uanmeldt besøg på en af Grenens sikrede afdelinger. En overlæge fra RCT deltog også i dette besøg.

Den sikrede døgninstitution Grenen hører under Region Midtjylland og har tilbud, der er målrettet unge mellem 12 og 18 år, som man frygter vil begå eller har begået kriminalitet. Institutionens sikrede og særligt sikrede afdelinger er for unge, der har udvist en farlig adfærd, eller som har behov for pædagogisk-psykologisk udredning, der ikke er muligt i åbent regi. Grenens sikrede afdelinger modtager fortrinsvis unge, der er anbragt i varetægtssurrogat og idømt foranstaltning (ungdomssanktion). Den særligt sikrede afdeling modtager unge, som ikke kan rummes på en almindelig sikret afdeling, og som udviser særligt psykisk afvigende adfærd. Der er plads til 20 unge på Grenens 4 sikrede og særligt sikrede afdelinger.

Ved besøget var forholdet mellem ansatte og de unge, forholdet de unge imellem, lægefaglige forhold og magtanvendelse udvalgt som fokusområder. Disse forhold blev belyst ved et indledende møde med Grenens ledelse og ansatte, observationer ved rundgang på de sikrede og særligt sikrede afdelinger, samtaler med 9 ud af de 18 unge, som den 21. juni 2011 befandt sig på de sikrede og særligt sikrede afdelinger, samtaler med pårørende til to unge og afsluttende møde med ledelsen. Desuden blev forholdene belyst ved materiale, som Grenen og Region Midtjylland sendte til ombudsmanden i forbindelse med besøget.

På baggrund af besøget undersøgte ombudsmanden især 4 forhold:

- 1) **Magtanvendelse, herunder antallet af ulovlige magtanvendelser i 2009 og 2010 og udsagn om to magtanvendelser, som Grenen ikke skulle have indberettet.** Grenen oplyste i forbindelse med besøget, at de ulovlige magtanvendelser hovedsageligt skyldtes, at Grenen i 2009 og 2010 havde undersøgt de unges opholdsrum og person, selvom lovgivningen først gjorde dette muligt i september 2010. I forhold til de to magtanvendelser, som Grenen ikke skulle have indberettet, fremgår det af Grenens redegørelse, at den ene magtanvendelse var blevet korrekt indberettet. På trods af en nærmere undersøgelse, herunder interview med den unge selv, kunne Grenens ledelse ikke identificere den anden episode. Ombudsmanden har henstillet, at Grenen fremover er opmærksom på de overordnede retlige rammer, der gælder for institutionens virksomhed, herunder især de regler og principper, som beskytter de unges grundlæggende rettigheder.
- 2) **En hændelse, hvor en ansat på en afdeling ikke havde givet 3 unge lov til at forlade deres værelser en dag i tidsrummet mellem kl. 9 og 15** med henvisning til, at der kun var 2 ansatte på arbejde.

Normalt skulle der have været 3 ansatte på arbejde. Det fremgår af Grenens redegørelse til ombudsmanden, at ledelsen har taget afstand fra den ansattes beslutning, idet det ifølge ledelsen ville have været sikkerhedsmæssigt forsvarligt og pædagogisk mere hensigtsmæssigt og omsorgsfuldt at iværksætte en anden og mindre indgribende foranstaltning. Grenen har efterfølgende oplyst, at de involverede medarbejdere har modtaget skriftlige advarsler, og at den ene ikke længere er ansat på Grenen.

- 3) **En hændelse, hvor en ung havde leget "blindebuk" med de ansatte.** En ansat havde angiveligt lovet, at den unge kunne ringe hjem, hvis han fandt en telefon, selvom det ikke var tilladt for den unge at ringe, fordi han var underlagt besøgs- og brevkontrol. Da den unge fandt telefonen, ønskede han at ringe til sin mor. Det afviste den ansatte med henvisning til besøgs- og brevkontrollen. Det fremgår af Grenens redegørelse til ombudsmanden, at det ikke med sikkerhed er muligt at fastslå, om den ansatte havde stillet den unge i udsigt, at han måtte ringe hjem, hvis han fandt telefonen. Uanset denne usikkerhed vurderer ledelsen, at det er pædagogisk uacceptabelt at lade en, som var underlagt besøgs- og brevkontrol, finde en telefon. Grenen har efterfølgende oplyst, at den involverede medarbejder umiddelbart efter episoden havde fratrukket sin stilling.

- 4) **Mistanke om eventuelle nedværdigende forhold på baggrund af udsagn fra 6 unge.** De unges udsagn vedrørte de ansattes tone og sprogbrug, de unges adgang til toiletbesøg og de ansattes brug af "time-out og voksenforløb". Det fremgår af Grenens redegørelse til ombudsmanden, at det ikke har været muligt for ledelsen at dokumentere de unges udsagn om hård og nedsættende omgangstone blandt de ansatte. Ledelsen har dog på baggrund af besøget den 21. juni 2011 indskærpet over for de ansatte, at det er vigtigt at bevare og videreudvikle et godt og værdigt sprogbrug, samt at forebygge et dårligt og nedværdigende sprogbrug. I forhold til de unges adgang til toiletbesøg har ledelsen besluttet, at de unge selv skal vælge, om de vil have tissekolber på deres værelser. Desuden skal de unge altid have mulighed for adgang til toiletbesøg, og som udgangspunkt ikke bede de ansatte om lov til at gå på toilettet. I forhold til de ansattes brug af "time-out og voksenforløb" har ledelsen noteret sig, at nogle af de unge ikke oplevede "time-out og voksenforløb" som pædagogiske tiltag, men mere som sanktioner uden forståelse for årsag, formål og indhold. Ifølge Grenens håndbog er et "voksenforløb" et særligt metodisk indgreb, hvor: "... en ung er i et planlagt eneforløb, helt eller delvist uden for fællesskab med de øvrige unge, og helt eller delvist i fællesskab med en eller flere voksne." Et voksenforløb har et individuelt pædagogisk indhold og skal aldrig udformes som en straf. En "time-out" er: "... et andet metodisk indgreb, der er mere afgrænset i tid end voksenforløb [op til 3 timer], men som i tid, sted og aktivitetsindhold ligeledes afstemmes det individuelle og aktuelle behandlingsbehov, med en løbende evaluering." Efter besøget har ledelsen indført nye regler og procedurer for de ansattes brug af "time-out og voksenforløb" for at sikre, at brugen af disse er fagligt begrundet, og at de anvendes som meningsfulde pædagogiske tiltag.

NYHED

Folketingets Ombudsmand er udpeget af den danske regering til at foretage regelmæssige besøg på steder, hvor folk er eller kan blive berøvet deres frihed, for at forebygge tortur mv. Besøgene sker i henhold til den valgfri protokol til FN-konventionen mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (bekendtgørelse nr. 38 af 27. oktober 2009). Ombudsmandens arbejde i henhold til protokollen udføres i samarbejde med Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre og Institut for Menneskerettigheder.

Formålet med sådanne besøg er at forebygge, at personer, der er eller kan blive berøvet deres frihed, udsættes for tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

Folketingets Ombudsmand er jurist og valgt af Folketinget til at behandle klager over offentlige myndigheder. Ombudsmanden kan kritisere og anbefale myndigheder at ændre deres afgørelser. Hvert år får ombudsmanden mellem 4.000 og 5.000 klager fra borgere, der mener, at en myndighed har begået fejl. En typisk fejl kan være en kommune eller anden myndighed, der har været for længe om at svare på et brev eller truffet en forkert afgørelse. Ombudsmanden tager også selv sager op, for eksempel efter omtale i en avis, ligesom han ofte er på inspektion i blandt andet fængsler og psykiatriske afdelinger. Cirka 90 medarbejdere er ansat ved Folketingets Ombudsmand.